

DESALNIETTEMIN

PETER VANTYGHM

100 KEER GEEUWEN OP 1

Raymond van het Groenewoud is ook dit jaar met zijn 'Twee meisjes' de nummer één van *100 op 1*, het jaarlijkse Radio 1-overzicht van de beste Belgische hits ooit. Je kunt de huiselijke charme van zo'n jaarlijkse afspraak met het collectieve geheugen niet genoeg waarderen, zeker omdat vijf generaties en veel stijlen hier aantrekkelijk bij elkaar schurken.

Maar we hebben dit jaar ook met een grote geeuw zitten luisteren. Hoezeer fanclubs ook hun best doen om er jonge wolven in te krijgen, zulke lijsten zetten op den duur een rem op de nieuwsgierigheid. *100 op 1* is een reuzencompilatie die lijdt aan dezelfde ziektes van de meeste cd-compilaties. Ze herleidt de doorwrochte catalogus van vijftig jaar Vlaams muziek maken tot een beperkt aantal liedjes, voornamelijk diegene die het best pasten op de radio, en laat de luisteraars dan in een 'spannende' stemming uitmaken of de top tien van het vorige jaar ook dit jaar nog de top tien is. Op één 'nieuwkomer' na — 'Amsterdam' van Kris De Bruyne — was dat dus weer

zo. Zeventig procent van de lijst bestaat uit evergreens die we vorig jaar en het jaar daarna terughoren. De rest is variabel en wordt verdeeld onder nieuwe namen en bizarre opgraafwerken, zoals dit jaar 'Seven horses in the sky' van The Pebbles, ineens nieuw op 41.

Zulke lijsten zetten een rem op de nieuwsgierigheid

Op den duur wordt zo'n lijst ook zelfreferentieel. Niemand die er nog aan denkt dat Wannas Van de Velde véél betere dingen geschreven heeft dan dat eeuwige waisje 'Ik wil de zee nacht in de straten verdwalen', en dat er na 'Mia' nog leven was voor Gorky.

Zou het geen uitdaging zijn voor een nationale radiozender om, behalve zulke gesmaakte nostalgiepolls te organiseren, ook wat meer aan te zetten tot een bredere muziekbeleving? Wie The Beatles reduceert tot de nummers van hun rode en blauwe compilatie, mist vreselijk veel parels en experimenten. Dat geldt ook voor de catalogus van de Vlaamse popmuziek.

DE KEUZE VAN DE STANDAARD

1

ARCHITECTUUR Peter Zumthor

De meningen over de Zwitserse architect en Pultitzerprijswinnaar Peter Zumthor zijn verdeeld, maar de man zal Bozar vanavond wel helemaal doen vollopen voor een lezing in het kader van de expositie 'Bouwen voor Brussel'.

2

CONCERT Kings of Leon

Van gezellige garagerockband groeiden de broers Followill met Kings of Leon in een paar jaar tijd uit tot planetaire ambassadeurs van de stadiumrock. Straks op Rock Werchter, nu al te proeven in het Sportpaleis. Uiftverkocht, helaas.

3

CD David Guetta

Dj-fenomeen David Guetta biedt zijn hitalbum 'One more love' aan in een nieuw kleedje, met gasten als Madonna, Rihanna, Will.i.Am en Estelle, en verleidt de koper met een extra-album met nieuwe nummers en remixen.

Iedere dag zegt de redactie u wat u absoluut niet mag missen.

Een artiest pur

© Michiel Hendryckx

In de nacht na de première van 'Frans Woyzeck' is theaterschrijver en -regisseur Eric De Volder onverwachts in zijn slaap overleden.

VAN ONZE REDACTEUR

GEERT SELS

BRUSSEL | Dit blijft het beeld dat we van hem bewaren. Zaterdagavond, 22.30 uur in NT Gent. Het warme applaus voor *Frans Woyzeck* begint na drie groetbeurten te verzwakken. Acteurs turen de zaal in. Waar zit de regisseur? Eric De Volder zit op de eerste rij als steunverlener, maar laat de appreciatie bescheiden aan 'zijn gasten'. Dan komt hij het toneel op. Niet en *vedette* langs de coulissen, maar achterwaarts het verhoog opkrabbelend. Een jongen van 64.

Eric De Volder was gevraagd voor een gastregie. Sinds 1992 werkte hij met zijn groep Toneelgroep Ceremonia vanuit een zolderatelier in het Gentse Oudburg. Lang bleef zijn werk tot dat intimistische huiskamertheater beperkt. Het was een geheimtip voor de incrowd. Eerst had muziektheater Lod zijn groep mee op sleeptouw genomen, dan kwam het Toneelhuis, en nu nodigde NT Gent hem uit voor een grootschaliger repertoirewerk. *Frans Woyzeck* had het begin van een reeks moeten worden.

De Standaard-fotograaf Michiel Hendryckx maakte de beginjaren mee van De Volders carrière. 'Het Etherisch Strijkersensemble Parisiana ademde de sfeer uit van post-'68 in Gent', zegt hij. Het was een anarchistisch collectief van semiprofessionele artiesten, gegroepeerd rond een orkestje dat salonmuziek bracht uit de jaren '20. Ook Johan Dehollander

en Dirk Pauwels maakten er deel van uit. De piepjonge Arne Sierens deed er zijn eerste stappen in de artistieke scene. Muziek, beeldende kunst en taalkunst hebben bij De Volder steeds een innig verbond gevormd. De Volder volgde een opleiding als beeldend kunstenaar, maar geraakte door stages bij de Poolse theatergoeroe Jerzy Grotowski in de ban van de podiumkunst. 'Al die componenten waren bij Eric altijd één en in elkaar gebouwd', zegt Dirk Pauwels, die in de beginperiode medeacteur was en voor De Volder jarenlang een compagnon de route zou blijven.

'Officieel ben ik voorzitter van Ceremonia', zegt Pauwels, 'maar ik zie mezelf veeleer als een artistieke schaduwiguur. We hadden een *ongoing* inhoudelijk gesprek. Ik heb hem ooit ingefluisterd een voorstelling zonder woorden te maken (*'Les in hystérie'*). Graag had ik hem nog eens een grote dansvoorstelling zien maken, met dansende acteurs en acterende dansers. Die was Eric aan het voorbereiden. Hij was een artiest pur sang.'

In 1986 richtte De Volder zijn vzw Kunst is Modder/Theater van de Niets op. Van meet af aan ging hij voor de dubbelslag van schrijven en regisseren. *Achiel De Baete*, een monoloog met Bob De Moor, was een eerste succes. Hij manifesteerde zich als een jutter van gevonden dagboeken, briefcorrespondenties en katebelletjes, waarmee hij volkse stukken uitbouwde met catastrofes op mensenmaat.

ONVERWACHTS OVERLEDEN (1946-2010)

SANG

Slotmonoloog van Simonne uit 'Armarium Mortis' (2005)

© Janna Desmet

'Zoals g'hebt g'hoord hier waren enkel personagies aan het woord gelijk ik van in 't begin morsdood kijkt hier ne teen nen arm en een been hier nog een been wa vingers van een hand Klop Klop Klop niemand nie thuis? banee (...) want als uw' n tijd verlopen is en er toch eindelijk de laatste lach de laatste noot gekraakt nog één keer lachen mee ne scheve mond nog één keer roepen mee een schelle stem en kijkt hoe da'ik gelijk de klinke van de deure van een ouwe kast vastnam en zag hoe dat ze uit haar hengsels viel van ouderdom aan ongelukken is geen zin te geven zodus het sprookje heeft gegeven het sprookje heeft genomen en 't sprookje zij geloofd en ziet daar kwam het varken mee den dikke snuit en tot besluit 't vertelselke is uit...'

Tijdens die periode maakte Marc Vanborn kennis met De Volder. Hij was productieleider van *Patrick*, en is nadien twee decennia zakelijk leider gebleven. 'Ceremonia is een vriendenkring', zegt hij. 'Dat heeft alles te maken met de vaderlijke figuur van Eric. Elk seizoen komen we samen voor een avond poëziepret en eten. Met zijn enorme fantasie kon Eric de acteurs aanzetten om verder te gaan in hun improvisaties. Ze vertrouwden hem en hij ondersteunde dat.' De maakproecessen van De Volder waren uniek in hun soort. Tijdens improvisaties liet hij zijn gasten dansen met de schaduw van hun onderbewuste. Met kleine geschenken bracht hij hun fantasie op gang. Voor *Au nom du père* deelde hij 25 strandkeitjes uit met een motief erop. Bij *Frans Woyzeck* waren het reproducties van Goran Djurovic. Op basis daarvan ontwierpen de acteurs de schminkmaskers die een stijlkenmerk zijn van Ceremonia.

Tekeningen

Tijdens de repetities placht De Volder stapels tekeningen te maken. 'Ik druk ermee uit wat me getroffen heeft, zei hij daarover. Soms is het de mimiek, een lichaamshouding of een groepsopstelling. Als een personage vooroverloopt of achteruithangt, beinvloedt dat de manier waarop het ademhaakt of een zucht slaakt. Zodra de acteur de stem heeft vastgelegd, kan ik het personage niet meer om het even wat laten zeggen. Ik heb een intern oor voor die

Waarom dit leven? Daarom!

'Frans Woyzeck', het laatste stuk van Eric De Volder, zal niet de annalen ingaan als zijn meest overtuigende. De tekst blijft fragmentair, het podium raakt niet gewild.

THEATER

★★★★☆

VAN ONZE MEDEWERKER
WOUTER HILLAERT

GENT | Op de première van *Frans Woyzeck* zat Eric De Volder op de rij voor ons: bedaard als altijd achter zijn bril, met een glimlach, soms zelfnog verrast over de loop die zijn acteurs namen met zijn taalplezierige tekst. Zijn spelers waren voor de regisseur zijn alfabet en omgeva, alles liet hij vertrekken van hen. Toen ze hem bij het eindaplans op het podium hesen, boog hij eerst voor hen, dan pas voor de zaal. Pater familias inter pares.

Ook De Volders producties straan bekend als levende schildertjen van een gemeenschap, van kleine mensen rond grote vraagstukken. De eettafel was er vaak het portieffale meubelstuk van: het offerblok van het gezin. In *Frans Woyzeck* is die tafel evenwel wat terzijde geschoven voor een ander centraal decorstuk: een houten wc-hok, zo eenje met een uitgesneden hartje in de deur. Het symboliseert de isoelcerel van het individu, troonzaal van een leven in de drek, met de kleine liefde als lichtgat.

Verschoppeling

De Volder repeteerde hier dan ook een heel ander stuk dan anders. Het is geen zelfgeschreven relaas, maar een bewerkte klasieker rond één hoofdpersonage. Deze Woyzeck is het oerbbeeld van de verschoppeling. Hij verkoopt zich voor het schamele onderhoud van zijn gezin aan god en klein Pierke. Scheert slaafs de kapinge van zijn regiment, eet zich een buikramp aan erwten voor een medisch experiment. Zich uitdrukken doet hij dan maar op de plee: gevoegeedoening als gevoegeedoening.

De Volder heeft dat schrale menszijn nog extra in de verf gezet. Anders dan in het origineel van Georg Büchner, uit 1837, gaat zijn Woyzeck op de kermiss niet louter

kijken naar een dansende aap, hij wordt zelf die animatie. Vrolijk huyp Oscar Van Rompax over de scène, in rode piccolotenne. Half dier, half automaat.

'Waarom?' Klonk bij aanvang al Van Rompays eerste kreet. Waarom, waarom dit leven? 'Daarom'; schalt zijn omgeving in koor. Duidelijk makte De Volder op een existentieel portret, een 'ecce homo' op toneel. Zo is het steeds geweest: expressionisme als diepe religie. Ook Woyzeck wordt Jezus aan het kruis: Tijden weze mijn gebod, liden al mijn werk voor God.' Zijn overschpelige vrouw Marie (Leen Roels) is Maria Magdalena.

Zo centraal staat deze Woyzeck, en zo fragmentair blijft de tekst, dat de regie moeite heeft om het grote podium van NT Gent gevuld te krijgen met de aloude gemeenschapscaarrousel. *Frans Woyzeck* voelt versplinterd, hoe lekker het spel ook loopt. De zang en muziek van Dominique Pauwels (Lod), geïnspireerd op de opera buffa, missen als loutere klankband lijf en leden.

Zich uitdrukken doet hij op de plee: gevoegeedoening als gevoegeedoening

Nee, De Volders laatste zal niet de annalen ingaan als zijn meest overtuigende. Wat bovenal blijft, is de kleurige soldatenparade van het hele Ceremonia-regiment, en De Volders taal: boem tatarata boem tatarata boem! Willens nilkens wordt dat stampende rijtje de komende weken een carnavalesk ervesalaut voor een van onze meest authentieke makers. Vaart wel, Eric.

Tot 11 december en van 15 tot 19 januari in NT Gent, op reis van 22/12 tot 23/2.

ONLINE
www.ntgent.be

Frans Woyzeck volgens Eric De Volder. © Janna Desmet